

**BO‘LAJAK PEDAGOGLARNI ART TERAPIYA ASOSIDA KASBIY
KO‘NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH**

Yusupova Firuza Hajiboy qizi
Urganch davlat pedagogika instituti o‘qituvchisi
Rustamova Nozimaxon Anvarbek qizi
Urganch davlat pedagogika instituti talabasi

Annatatsiya

Ushbu maqolaning dolzarbligi shundan iboratki ijtimoiy faoliyatda bo‘lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligi haqida fikrlar bayon qilingan. Bo‘lajak pedagogning kasbiy kompetensiyasini badiiy texnologiyalar yordamida rivojlantirish shuningdek art terapiya texnologiyalari yordamida bo‘lajak pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishning nazariy yondashuvlarini aniqlash va ulardan o‘quv jarayonida samarali foydalanish shartlarini aniqlash kabi muommolar haqida ma’lumot berilgan.

Юсупова Фируза Гаджибой гызы
Преподаватель Ургенчского государственного
педагогического института
Рустамова Нозимахон Анварбек кызы
Студентка Ургенчского государственного педагогического института

Абстрактный

Актуальность данной статьи заключается в том, что в ней изложены представления о профессиональной подготовке будущих педагогов по социальной работе. Приведены сведения по таким проблемам, как развитие профессиональной компетентности будущих педагогов с использованием арт-технологий, а также выявлены теоретические подходы к развитию профессиональной компетентности будущих педагогов с использованием арт-терапевтических технологий и условия их эффективного использования в образовательном процессе.

Yusupova Firuza Hajiboy qizi

Teacher of the Urgench State Pedagogical Institute

Rustamova Nozimakhon Anvarbek qizi

Student of Urgench State Pedagogical Institute

Abstract

The relevance of this article is that it presents ideas about the professional training of future teachers in social work. Information is provided on such problems as the development of the professional competence of future teachers using art technologies, as well as the identification of theoretical approaches to the development of the professional competence of future teachers using art therapy technologies and the conditions for their effective use in the educational process.

Kalit soʻzlar: Terapiya, pedagog, kompetensiya, ijodkorlik, badiiylik, qobiliyat usul, texnologiya.

Ключевые слова: Терапия, педагог, компетентность, креативность, артистизм, способность, метод, технология.

Keywords: Therapy, pedagogue, competence, creativity, artistry, ability, method, technology.

Art-terapiya va ijodiy terapiyaning boshqa sohalari (drama terapiyasi, musiqa terapiyasi, raqs harakati terapiyasi) hozirgi vaqtda ayrim mamlakatlarda mustaqil kasblar sifatida tan olingan. Ushbu mamlakatlarda art-terapevtlar uyushmalari ushbu sohadagi mutaxassislarni kasbiy tayyorlash mezonlarini ishlab chiqdilar.

Zamonaviy jamiyatning ijtimoiy-madaniy rivojlanishining jadalligi, taʼlim makonini modernizatsiya qilish dinamikasi ijtimoiy-pedagogik profildagi mutaxassislarni tayyorlashga mutlaqo yangi talablarni qoʻyadi. Milliy formatdagi loyiha faoliyati samaradorligi, innovatsion loyihalarni amalga oshirishda kadrlar sifati va ijtimoiy institutlarning salohiyati, yoshlarning faol fuqarolik pozitsiyasini, dolzarb muammolarni hal etish boʻyicha ijtimoiy tashabbuslarini amalga oshirishga tayyorligi ularning kasbiy malakasiga bogʻliq.

Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning keng koʻlamli loyihalari sharoitida ijtimoiy soha va taʼlim sohaslarida mutaxassislarni kasbiy tayyorlash jamiyatning ijtimoiy va ishlab chiqarish sohalari kadrlar salohiyatini sifatli, mazmunli yangilash, oʻz-oʻzidan rivojlanayotgan taʼlim tizimini yaratish, turli jamiyatlarda kadrlar salohiyatini madaniy takror ishlab chiqarishni taʼminlash muammosi sifatida dolzarb boʻlib bormoqda.

Kasbiy ta'limning dolzarb vazifasi ta'lim makonini rivojlantirishga davlat-jamoat yondashuvini amalga oshirishga, ustuvor ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal qilishda ijtimoiy institutlarning integratsiyalashuviga professional hissa qo'shishga qodir bo'lgan mutaxassislarni tayyorlashdan iborat

Ta'lim tizimini rivojlantirishga ko'p sub'ektiv yondashuvni amalga oshirishga yordam beradigan, ijtimoiy institutlarning samarali ijtimoiy hamkorligi uchun sharoit yaratadigan, yoshlarni o'z taqdirini o'zi belgilashga tayyorlash uchun ijtimoiy-pedagogik faoliyatning yangi dinamik integratsiyalashgan modellarini amalga oshirishga sharoit yaratadigan mutaxassis sifatida ta'lim tizimining asosiy shaxslaridan biri bo'lishi kerak.

Ijtimoiy pedagoglar institutiga ta'limning yangi model va mexanizmlari kuchga kirgan, oila, madaniyat muassasalari, sport, qo'shimcha ta'lim tizimi, maktab o'quvchilarini ixtisoslashtirilgan tayyorlash asosiga aylangan ishlab chiqarish korxonalarining ta'lim salohiyatini oshirish zarurati yaqqol namoyon bo'layotgan bugungi kunda ob'ektiv talab mavjud. Ta'lim modellarini maktab-institutsional formatdan ko'p sub'ektiv, yaxlit, dinamik, bolaga yaqin, shuning uchun shaxsga yo'naltirilgan, gumanistik ijtimoiy-pedagogik tizimlarga o'tish zarurati ob'ektiv ravishda belgilanadi.

Ta'limning umumiy nazariyasi qoidalari Ya.A.Komenskiy, L.N.Tolstoy, Pedagogik tahlillar tashkil etdi. L.S.Vygotskiy, A.N.Leontiev, A.V.Rusteev, kasbiy faoliyatda shaxsning kasbiy rivojlanishi va o'zini o'zi belgilash nazariyalariga asos soldi.

Yungning badiiy faoliyatning o'z-o'zini davolash potentsiali haqidagi g'oyalari, hissiy-sezuvchanlik, ijodiy o'yin, ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish bo'yicha kontseptual qoidalar; D.Moreno, L.S.Vygotskiyning badiiy ijodiyoti haqidagi g'oyalar, A.I.Kopytin, E.Kramer, L.D.Lebeumburg va boshqalar).

Vaqt o'tishi bilan ijtimoiy muhitda o'qituvchi shaxsining harakatchanligiga, uning kommunikativ salohiyatiga, zamonaviy menejment asoslarini, shaxsni ijtimoiy rehabilitatsiya qilishning psixologik-pedagogik texnologiyalarini, oilani ijtimoiy-pedagogik qo'llab-quvvatlashni o'zlashtirishga alohida talablar qo'yiladi. Ijtimoiy pedagogning kasbiy kompetensiyasining bir qator xususiyatlarida shaxsning moslashuvchan, tarbiyaviy qobiliyatlari, uning ijodkorligi, tashabbuskorligi, samarali ijtimoiy-pedagogik modellarni ishlab chiqish va amalga oshirish qobiliyati bilan bog'liq bo'lgan tarkibiy qismlar sezilarli darajada mustahkamlanadi.

Ijtimoiy faoliyatga pedagogni tayyorlash va kasbiy faoliyatining zamonaviy nazariyasi va amaliyoti holati ko'p jihatdan yuqorida ko'rsatilgan ijtimoiy-madaniy rivojlanishning ob'ektiv talablaridan uzoqdir. Bozor iqtisodiyotiga o'tish davrida ijtimoiy-ishlab chiqarish sohasidagi inqirozli davrlarda ijtimoiy pedagogning haqiqiy funksiyalarini e'tiborsiz qoldirish va unga boshqa, situatsion vazifalarni yuklash, uning faoliyatini ta'lim muassasasi maydoni bilan cheklashning salbiy amaliyoti rivojlandi. Ko'rinib turibdiki, amaliyotning bunday holati bugungi kun talablariga javob bermaydi va vaziyatni tubdan o'zgartirishning asosiy sharti oliy va o'rta ta'lim muassasalari talabalarini ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimini modernizatsiya qilish bo'lishi kerak.

Maqsad va gipoteza quyidagi tadqiqot muammolarini hal qilish zarurligini aniqladi:

1. Ijtimoiy-pedagogik ta'lim nazariyasi va amaliyotining rivojlanish tendensiyalarini aniqlash va bo'lajak ijtimoiy pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish vositasi sifatida badiiy texnologiyalarni asoslash;

2. Badiiy texnologiyalardan foydalangan holda bo'lajak ijtimoiy o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishning modelini ishlab chiqish va kasbiy ta'limning o'zgaruvchan komponentlarini shakllantirishga yondashuvlarni asoslash.

3. Badiiy texnologiyalar yordamida o'qituvchilarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash jarayonining mazmunini va uni samarali amalga oshirishning tashkiliy-metodik shartlarini ochib berish.

4. Kasb-hunar ta'limi muassasalari uchun o'qituvchilarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash jarayonida badiiy texnologiyalardan foydalanish bo'yicha ilmiy-uslubiy tavsiyalar ishlab chiqish.

Pedagoglarni tayyorlashning nazariy asoslarini ishlab chiqishda ta'limni rivojlantirishga tizimli, davlat-jamoat yondashuvlari qoidalariga, hayotga layoqatli shaxsni shakllantirish kontsepsiyasiga, ta'limni rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik paradigmasiga, ijtimoiy-pedagogik mutaxassislik to'g'risidagi qoidalarga, shuningdek 2022-2026-yillarda O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Taraqqiyot strategiyasining mazmun va mohiyatini va O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ilgari surilgan 5 ta muhim tashabbusning muhim ahamiyat kasb etishi haqida ko'nikmalarni shakllantirishlari uchun kerak bo'lgan ma'lumotlar keltirildi.

Xulosa qilib aytishimiz mumkinki Oliy ta'lim tizimida badiiy texnologiyalarni qo'llash asosida ijtimoiy pedagog kadrlarni tayyorlash jarayonini takomillashtirishga

yondashuvlar nazariy jihatdan asoslab berilgan. O'quvchilarning ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorgarligini shakllantirishda ularning o'ziga xos salohiyati ochib beriladi, bu shaxsning ijodkorligini, uning subyektivligini, o'zini o'zi anglashini, o'zini o'zi tarbiyalashni rag'batlantirishdan iborat; uning moslashuvchan xususiyatlarini, kommunikativ qobiliyatini, harakatchanligini, ijtimoiy ijodda o'zini o'zi anglash motivatsiyasini mustahkamlash.

Bo'lajak ijtimoiy o'qituvchilarning kasbiy mahoratini badiiy texnologiyalar yordamida rivojlantirish, kasbiy tayyorgarlik jarayonini jahon madaniyatini o'zlashtirish va zamonaviy voqelikni aks ettiruvchi artefaktlarni yaratish, ijtimoiy-madaniy rivojlanishning istiqbolli modellari haqidagi g'oyalarni yaratish uchun kasbiy ahamiyatga ega badiiy va ijodiy faoliyatda o'quvchilarning ijodiy o'zini-o'zi anglash maydonini kengaytirishga qaratilgan model ishlab chiqilgan.

Bo'lajak ijtimoiy o'qituvchilarni kasbiy tayyorlash tizimidagi badiiy texnologiyalarning funksiyalari quyidagilardan iborat: ta'lim, rivojlantiruvchi, tarbiyalash, rag'batlantirish, motivatsion, terapevtik, dam olish, kompensatsiya, tuzatish, ijtimoiy rehabilitatsiya, diagnostik, proyektiv, uslubiy va badiiy texnologiyalarning ahamiyati, o'quvchilarning shaxsiyatining madaniy tajribasini o'z-o'zini namoyon qilish vositasi sifatida. munosabati, kommunikativ madaniyati, ularning salomatlikni saqlash salohiyati ochib beriladi.

San'at texnologiyalari yordamida o'quvchilarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash jarayonining mazmuni shaxsiyatning hissiy-motivatsion, kognitiv-intellektual, kommunikativ, protsessual-operatsion tarkibiy qismlarining o'zaro bog'liqligida ularning turli xil san'at turlariga jalb qilishning ma'naviy va axloqiy tajribasini rivojlantirishdan iborat. San'at texnologiyalari tipologiyasi ijtimoiy o'qituvchilarning kasbiy mahoratini rivojlantirish nuqtai nazaridan, ularning kasbiy guruh sifatidagi maqsadlarining o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda berilgan. San'atning turli vositalari, turlari va janrlaridan foydalangan holda badiiy ijod jarayonida bo'lajak mutaxassislarining ijtimoiy-pedagogik faoliyatini, kasbiy va qadriyat munosabatlarini aks ettirishga qaratilgan badiiy texnologiyalar majmuasi ishlab chiqilgan.

